

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ Cultural Identity and the Creation of Rum Tone Phetchabun Songs

อังคณา จันทร์แสงศรี¹

Angkana Chansaengsri¹

Received: 27 May 2022

Revised: 7 September 2022

Accepted: 30 January 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและเนื้อหาเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ จากแรงบันดาลใจของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผลการวิจัยพบว่า มีประวัติความเป็นมาจากความตั้งใจจริงของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หวังที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ในมุมมองกว้างๆ ให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์และประชาชนทั่วไปได้รู้จักเพชรบูรณ์มากขึ้น ซึ่งแต่ละเพลงก็มีแรงบันดาลใจในการประพันธ์คำร้องที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นจึงหยิบของดีต่างๆ ของแต่ละอำเภอ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ประเพณี วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมสำคัญซึ่ง เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ ได้แก่ 1) เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 2) เพลงไถ่อย่างวิเชียรบุรี 3) เพลงราวงเขาค้อ 4) เพลงอำเภอหล่มเก่า 5) เพลงอำเภอน้ำหนาว 6) เพลงอำเภอ หล่มสัก 7) เพลงอำเภอชนแดน 8) เพลงอำเภอบึงสามพัน 9) เพลงอำเภอวังโป่ง 10) เพลงอำเภอหนองไผ่ 11) เพลงอำเภอศรีเทพ บทเพลงเหล่านี้มีคุณค่า บอกให้เห็นถึงสาระสำคัญในแต่ละอำเภอว่ามีจุดเด่นในเรื่องใด ซึ่งมีทั้งเหตุการณ์ วัฒนธรรม ประเพณี อาหารการกิน แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในแง่มุมต่างๆ และยังมีสาระสำคัญที่หลากหลายของแต่ละอำเภอ ที่บ่งบอกถึงจุดเด่นของอำเภอนั้นๆ ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในบริบทของชุมชนสังคมในอดีตและปัจจุบัน บทเพลงต่างๆ มีทำนองเพลงสั้นๆ ง่ายต่อการจดจำ สะดวกต่อการสื่อสารให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจซึ่ง บทเพลงดังกล่าวทั้ง 11 อำเภอนอกจากสาระสำคัญในจุดเด่นของแต่ละอำเภอแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาซึ่งการพัฒนากระบวนการผลิตผลทางการเกษตร ส่งผลตรงต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องพัฒนาเพื่อความยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, การสร้างสรรค์, เพลงรำโทนเพชรบูรณ์

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
E-mail: angkanachansangri@gmail.com เบอร์โทร 083-4888998

¹ Lecturer of Dance and Performing Arts Faculty of Human and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University
E-mail: angkanachansangri@gmail.com phone number 083-4888998

Abstract

The purpose of this research was to study the history and content of the Phetchabun dance songs inspired by assistant professor Kamol Boonkhet in 11 districts of the province.

The results showed that there is a history of the true intention of Assistant Professor Kamol Boonkhet, Director of the Office of Arts and Culture Phetchabun Rajabhat University. He hopes to spread over a wide area the reputation to Phetchabun province to benefit the people of Phetchabun and enable the general public to know more about Phetchabun. Each song has a different inspiration for composing the lyrics, which is in accordance with the outstanding cultural diversity. Therefore the songs address various good things from each district, be it is food, traditions, culture, tourist attractions and other important activities such as dance songs. Phetchabun has 11 districts, namely 1) Rum Tone Phetchabun Songs 2) Kai Yang Wichian Buri Song 3) Rum Vong Khao Kho Song 4) Lom Kao District Song 5) Nam Nao District Song 6) Lom Sak district Song 7) Chon Daen District Song 8) Bueng Sam Phan District Song 9) Wang Pong District Song 10) Nong Phai District Song 11) Sri Thep District Song The songs are valuable to tell about the essence of each district and what highlights are there. These highlights includes events, culture, traditions, food, tourist attraction as well as historical stories. They also capture a variety of essences of each district, indicating the strengths of that district, making it easier to understand in the context of the past and present social communities. The songs have short melodies that are easy to remember. The songs are a convenient way to communicate with students, and interested parties. Such songs in all 11 districts, in addition to the essence of the distinctive features of each district, in addition to the essence of each district's distinctive features, also promote cultural tourism, leading to the development of agricultural production processes. Directly affect tourism in Phetchabun province. that various organizations, both public and private, must develop for sustainability.

Keywords: Cultural identity, creative, Rum Tone Phetchabun song

บทนำ

วัฒนธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยนอกจากจะมีดนตรีไทย เพลงไทย รวมถึงการแสดงที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ได้แก่ ระบำ รำ ซึ่งการรำของไทยมีหลายลักษณะ อาทิ รำเดี่ยว รำคู่ รำหมู่ การรำหม่นั้นบางครั้งอาจเรียกว่า “รำวง” รำวงเป็นการละเล่นอย่างหนึ่ง

ของชาวบ้านที่มาพร้อมกัน อย่างสนุกสนานเพื่อความสามัคคี เดิมเรียกว่า “รำโทน” เพราะใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ดีเป็นจังหวะ โดยดีจังหวะง่าย ๆ คือ ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ๆ สลับกันไปเรื่อย ๆ และต่อมาได้เพิ่มเครื่องดนตรีจังหวะคือ ฉิ่งและกรับเพื่อเพิ่มความสนุกสนานผู้รำนั้นจะรำไปตามจังหวะโทน โดยไม่มีการกำหนดท่ารำตายตัวจะยกแขนวาดมือ อย่างไรก็ได้เพียงแต่อย่า

ทำให้เข้าจังหวะโทนเท่านั้น เนื้อหาของบทเพลง ยังสอดแทรกอารมณ์ ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นลงไปด้วย นุชนานู ดิเจริญ และคณะ (2561, หน้า 277-296)

รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้านของไทย นิยมเล่นกันในฤดูเทศกาลเฉพาะบางท้องถิ่น รำโทนเป็นการแสดงที่ไม่ตายตัว มีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการแสดงมาเรื่อยๆ จนปรากฏหลักฐาน ชัดเจนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2484 ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เกิดการ ปฏิรูปวัฒนธรรมไทยและต้องการเชิดชูรำโทน ให้เป็นศิลปะประจำชาติ จึงได้ส่งเสริมการละเล่น ชนิดนี้เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2537, หน้า 1)

เพลงรำโทนเป็นเพลงสั้นๆ สำหรับชาย หญิงรำด้วยกันเป็นคู่ๆ มีโทน, รำมะนา, ถังน้ำมัน แบนๆ หรือกลองตีให้จังหวะเริ่มแพร่หลายในช่วง พ.ศ. 2480 ต่อมาเมื่อกรมศิลปากรทำการปรับปรุง ทำรำแล้วเรียกว่า เพลงร่าวง

ก่อนหน้ามีรำโทนหรือร่าวงแบบพื้นเมือง ชาวบ้านมีเพลงยั่วให้รำต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น เพลง ซ้ำเจ้าโลม เพลงสังกรานต์ เพลงยั่ว ฯลฯ พ่อเพลง แม่เพลงทั่วไปถือว่าเพลงรำโทนเป็นของค่อนข้าง ใหม่ เกิดที่หลังเพลงพื้นบ้านอื่นๆ เอนก นาวิกมูล (2550, หน้า 657-663)

การละเล่นรำโทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ หรือที่เรียกว่า “รำโจ่ง” เป็นการละเล่นที่ถือกำเนิด มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏหลักฐานว่า ผู้ใดเป็นผู้คิดขึ้น แต่พอมิเค้าว่ในสมัยก่อนนั้น ชาวเมืองวิเชียรบุรีมักติดต่อกับชายกับชาว กรุงศรีอยุธยาหรือชาวเมืองต่างๆ แถบลุ่ม เจ้าพระยาโดยอาศัยเส้นทางคมนาคมทางลำน้ำ ป่าสักอยู่เนื่องๆ จึงนำเครื่องดนตรีประเภทกลอง

โทน ฆ้อง รวมทั้งท่วงทำรำจากการเล่นร่าวง การแสดงกลองยาวหรือลิเกของภาคกลาง แล้ว คิดดัดแปลงท่วงทำรำใหม่ตามภูมิปัญญา หน่วย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ (2543, หน้า 45)

จากข้อมูลทีกล่าวมา รำโทนหรือรำโจ่ง ของจังหวัดเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน ยังพบการทำ รำโทนที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ รำโทน ที่ ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และรำโทน ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ จึงคิดศึกษาประวัติ ความเป็นมาและเนื้อหาของเพลงรำโทนชุดนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและ เนื้อหาเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ จาก แร้งบันดาลใจ ของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้วางแผนเตรียมอุปกรณ์ในการ เข้าพื้นที่ภาคสนาม เช่น สมุด ดินสอ ปากกา แบบฟอร์มการสัมภาษณ์และการสังเกตที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น กล้องบันทึกภาพวิดีโอ โทรศัพท์มือถือ เครื่องบันทึกเสียง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ สังเกตแบบมีส่วนร่วมและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นสำคัญ ภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ รายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการ สัมภาษณ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. การสังเกต

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการฝึกร้องเพลงรำโทน ของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการเข้าร่วมรับฟังขณะทำการบันทึกเสียงเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ และได้ทำการถอดเนื้อเพลงออกมาในรูปแบบลายลักษณ์อักษร ของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการศึกษา

จากการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและเนื้อหาเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ จากแรงบันดาลใจของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ด้วยหวังที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ในมุมมองกว้างๆ ให้กับประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์และผู้สนใจได้รู้จักเพชรบูรณ์มากขึ้น โดยให้เห็นสาระสำคัญในแต่ละอำเภอซึ่งจุดเด่นต่างๆ ในบทเพลงได้แก่ เหตุการณ์ วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมสำคัญ และประวัติศาสตร์ ง่ายต่อการทำความเข้าใจในบริบทของชุมชนและสังคม ทำนองเพลงสั้นๆ ซึ่งทำให้ง่ายต่อการจดจำ สะดวกต่อการสื่อสารกับนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจสาระต่างๆ ของบทเพลงรำโทนนี้ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาซึ่งการพัฒนากระบวนการผลิตผลทางการเกษตร โดยมีแรงบันดาลใจ ดังนี้

เพลงที่ 1 เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ (ประจำอำเภอเมืองเพชรบูรณ์)

แรงบันดาลใจมาจากประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ที่จัดเป็นงานประจำทุกปี ในเทศกาลสารท

เดือน 10 ที่ประชาชนจากทุกสารทิศพากันมาร่วมงานอีกประการหนึ่ง เพชรบูรณ์มีอำเภอในเขตปกครองที่อยู่ในความดูแลทั้งหมด 11 อำเภอ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความงดงามที่ทำให้จังหวัดเพชรบูรณ์โดดเด่น ข้าพเจ้าจึงหยิบของดีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ประเพณี วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว ที่คนรู้จัก มารวมไว้ อาทิ ไก่ย่างวิเชียรบุรี การละเล่นนางควาย งานบุญบั้งไฟ การพ้อนแบบลานเพื่อขอฝน สถานที่ท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเขาค้อ ที่ตำบลหนองแม่นามีแหล่งแมงกะพรุนน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุด กังหันลมทับเบิก ส่วนอาหารที่มาจากภูมิปัญญาพื้นบ้านคือ น้ำพริกขี้ปูที่อยู่ในเขต หล่มเก่า หล่มสัก และสุดท้ายคือ พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้และมีชื่อเสียงมากที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ มะขามหวาน ด้วยแรงบันดาลใจดังกล่าวจึงแต่งเพลงรำโทนอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ขึ้น ด้วยหวังที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ ในมุมมองกว้างๆ ให้ประชาชนในจังหวัด รู้จักเพชรบูรณ์มากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. เพลงรำโทนเพชรบูรณ์

เพชรบูรณ์ของเราดีเอ๋ย สนุกจังเลยงานประเพณี

อุ้มพระดำน้ำวันสารทเดือนสิบ (ข้า)

ไก่ย่างไกลลิบอยู่วิเชียรบุรี

นางควาย บั้งไฟ แขนกลาน สนุกสนาน
เขาค้อของดี

ดูแมงกะพรุนที่หนองแม่นา

ทับเบิกเสียดฟ้ากังหันลมไช่ย้อย

ขี้ปูก็แซบไม่น้อย (ข้า)

มะขามหวานอร่อยผู้คนใจดี

เพลงที่ 2 เพลงไถ่อย่างวิเชียรบุรี (ประจำอำเภอวิเชียรบุรี)

อำเภอวิเชียรบุรี เดิมคือเมืองท่าโรง มีของดีหลายอย่าง เริ่มจากเจ้าเมืองวิเชียรบุรี (พระศรีธมมอรรถ) นักรบเคียงป่าเคียงไหล่กับพระชัยบุรี ทหารคู่พระทัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สุสานหอยสิบห้าล้านปี เสาหินอักนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมี อาหารพื้นบ้าน คือ ไถ่อย่างวิเชียรบุรี เป็นอาหารที่มีชื่อเสียง สร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัด หากใครมาเพชรบูรณ์และมีได้แวะรับประทาน ไถ่อย่างวิเชียรบุรี ถือว่ามาไม่ถึงเพชรบูรณ์ ความมีชื่อเสียงของไถ่อย่างวิเชียรบุรี เป็นที่ประจักษ์ชัดกับกลุ่มพ่อค้าและลูกค้า จะเห็นได้ว่า ร้านขายไถ่อย่างจังหวัดอื่นๆ ก็ติดป้ายหน้าร้านว่า “ไถ่อย่างวิเชียรบุรี” มีอยู่ทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย ข้อเท็จจริงไม่มีใครยืนยันว่า ผู้ค้ามาจากเพชรบูรณ์จริงหรือไม่ แต่ที่แน่ๆ ป้ายร้านไถ่อย่าง เขียนไว้เพื่อล่อตา ล่อใจว่า “ไถ่อย่างวิเชียรบุรี” และด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเลือกจุดเด่นของเมืองวิเชียรบุรี คือ ไถ่อย่างวิเชียรบุรี นำมาแต่งเพลงรำไทพชร เพื่อบอกถึงความโดดเด่นของวิเชียรบุรี ที่คนรู้จัก คือ ไถ่อย่างวิเชียรบุรี

2. เพลงไถ่อย่างวิเชียรบุรี

ไถ่อย่างวิเชียรบุรี อร่อยดีขอเชิญมาซื้อ

เนื้อหนังกระดูกกรอบกรอบ (ซ้ำ)

ขอเชิญมาซื้อที่วิเชียรบุรี

เพลงที่ 3 เพลงรำวงเขาค้อ (ประจำอำเภอเขาค้อ)

ยุทธการเขาค้อ ผืนแผ่นดินที่ระอุไปด้วยความเดือดร้อนเมื่อครั้งอดีต เริ่มตั้งแต่

พ.ศ. 2511 จากความไม่เข้าใจกันก่อความรุนแรงและยิ่งนานวันยิ่งเพิ่มความดุเดือดขึ้นเป็นทวีคูณจนเกิดการล้มตาย สร้างความสูญเสียมากที่สุดในปี พ.ศ. 2519 อุบัติการณ์ทางการเมืองที่ไม่เข้าใจกันของกลุ่มบุคคล ทำให้ ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) แผ่ขยายอำนาจมากขึ้น เมื่อความขัดแย้งทางความคิดรุนแรงขึ้น ในเมืองที่มีความสงบสุขต่อความคิดไม่ตรงกัน กลุ่มหัวรุนแรงเข้าป่าหาแนวร่วม และเผยแพร่ลัทธิให้กับคนในพื้นที่เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเมืองเลย คือจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ประการสำคัญ จังหวัดดังกล่าวถูกเชื่อมโยงด้วยเทือกเขา ด้วยเหตุนี้พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นปราการทางธรรมชาติที่ ผกค. ยึดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเผยแพร่ลัทธิของตนด้วยน้ำพระทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้ทรงเยี่ยมเยียน ดับไฟร้อนให้กับประชาชนในเขตเขาค้อ พลังสำคัญในการปราบปราม ผกค. คือพี่น้องทหารหาญ ร่วมด้วยพ่อค้าประชาชน ร่วมใจกันปราบปราม สุดท้ายไฟร้อนที่เขาค้อก็ดับสนิท เมื่อพ.ศ. 2525 จากน้ำพระทัยของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงวางนโยบาย จัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนผู้ทุกข์ยาก ทรงดูแลผู้เจ็บป่วยจากภัยสงคราม ทรงให้คำแนะนำประชาชนในการฟื้นฟูป่า กล่าวคือ ให้ประชาชนปลูกไม้ 3 ประเภทคือ ปลูกไม้เพื่อตัดฟืนถ่าน ปลูกไม้ยืนต้น และปลูกไม้ผล จากพระราชดำริของล้นเกล้าล้นกระหม่อมรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมอบให้กับประชาชนมานานแสนนาน ส่งผลให้เขตอำเภอเขาค้อ ปรับเปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ร่มเย็น นักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศ พากันมาพักผ่อนในช่วงวันหยุด มิได้ขาดสายตลอดทั้งปี ด้วยแรงบันดาลใจนี้ ข้าพเจ้าจึงแต่งเพลงรำวงเขาค้อขึ้น

3. เพลงรำวงเขาค้อ

รำวงที่บนเขาค้อ รูปหล่อระว่างปีนลั่น

เมื่อก่อนเขาเคยรบกัน (ซ้า)

เสียดปืนดั่งลั่นที่บนเขาค้อ

ทุกวันสดชื่นแจ่มใส เทียวไหนแสนไกล
ใจท้อ

เชิญมาเที่ยวบนเขาค้อ (ซ้า)

ไอ้פורูปหล่อเขาค้อไม่ไกล

เพลงที่ 4 เพลงอำเภอล่มเกล้า (ประจำ
อำเภอล่มเกล้า)

อำเภอล่มเกล้า เดิมเรียกว่า เมืองลุ่ม เมืองล่ม มีพี่น้องชาวลาวจากหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมาช้านาน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เข้มแข็ง และหลากหลาย จนเมื่อครั้งรัชกาลที่ 3 เกิดศึกเจ้าอนุวงศ์ เมืองล่มเกล้าถูกโจมตี ประชาชนบางส่วนจึงย้ายถิ่นฐานไปที่ล่มสัก (อำเภอล่มสัก) ยึดพื้นที่แถวเทศบาลล่มสัก ในปัจจุบันเป็นที่มั่น ทำให้เมืองลุ่ม เมืองล่ม (ที่เดิม) กลายเป็นล่มเกล้า สถานที่ใหม่ที่มาตั้งถิ่นฐานให้ชื่ออำเภอกำหนดใหม่ว่า อำเภอล่มเกล้า ต่อมาเปลี่ยนเป็นล่มศักดิ์ และเป็นล่มสัก ตามลำดับ จนปัจจุบันนี้ที่ล่มเกล้ามีอาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อคือ ขนมจีน ชาวพื้นเมืองเรียกว่าขนมเส้น ทำกันสดๆ วันต่อวัน ประการสำคัญ ขนมจีนที่นี่ไม่ได้ทำเป็นจับๆ แบบขนมจีนทั่วไป รูปแบบหลากหลาย ทำเป็นขยุ้มกลุ่มก้อน หลากสีสันทันยา น้ำปรุง หลากรูปแบบ ผักและเครื่องเคียง มีให้เลือกรับมากมาย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ขนมจีนหรือขนมเส้นเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในนามขนมจีนล่มเกล้า

ผ้าทอพื้นเมืองอันเป็นอัตลักษณ์ ของผ้า ชิ่นวัฒนธรรมแบบชาวลาว จะประกอบไปด้วย หัวชิ่น ตัวชิ่น และตีนชิ่น ผ้าใน 1 ผืน (1 ถุง) จะรวมผ้าทั้ง 3 ส่วนเย็บต่อกัน และมีลวดลาย หลากหลาย รวมเรียกว่า “ชิ่นหัวแดงตีนก่าน” ตีนก่านคือ ตีนชิ่นที่มีลายขวาง ผ้าทอมือชนิดนี้เป็นที่นิยมของชาวบ้าน และเป็นของฝากที่นักท่องเที่ยวมักจะซื้อหาไปเป็นของฝากอยู่เสมอ ประการสำคัญ สุภาพสตรีจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ผลักดันให้กลุ่มแม่บ้านนำผ้าทอชนิดนี้แปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับงานหัตถศิลป์ นอกจากนี้ยังมีหลวงพ่อบึงวัดตาลเป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านช้างที่ชาวบ้านให้ความเคารพเชื่อถือ องค์พระประดิษฐานอยู่ที่วัดตาล (ในตัวเมืองล่มเกล้า) มีงานประจำปีไหว้พระปิดทอง สร้างความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นกับสังคมเป็นอย่างดี ดังได้กล่าวมาแล้วว่าภูมิปัญญาของพี่น้องชาวลาวที่อพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง นำภูมิปัญญาติดตัวมาเผยแพร่เสมอมา นำพริกขี้หนู ทำจากปูลานสดๆ โขลกให้ละเอียด กรองเอาน้ำปูลานเคี้ยวใส่พริก กระเทียมและส่วนผสมต่างๆ บีบมะนาวเพื่อขุรสให้เปรี้ยวซ่า เป็นเสน่ห์ที่สอดคล้องกับหน่อไม้ต้มรับประทานกับข้าวเหนียว เป็นอาหารประจำถิ่นที่มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่ง ภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีพื้นที่อยู่ในตำบลวังบาล อำเภอล่มเกล้า มีเขตติดต่อกับอำเภอล่มเกล้า เขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีทิวทัศน์สวยงามมาก ยอดเขาส่วนหนึ่งเป็นยอดเขาสูงที่รับลมจากเทือกเขาหิมาลัย เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ที่มาพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุดระยะยาว จากข้อมูลดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงนำมาแต่งเป็นเพลงรำไท่โนประจำอำเภอล่มเกล้า ใช้ร้อง รำเล่น เพื่อเผยแพร่ของดีลุ่มเกล้าต่อไป

4. เพลงอำเภอล่อมเก่า

หล่อมเก่าดินแดนหนมจีน งามขึ้นหัวแดง
ตีนก่าน

หลวงพ่อกิ่งใหญ่ชุมชนวัดตาล

ขึ้นบานสามัคคีกลมเกลียว หน่อไม้ขี้ปู
ข้าวเหนียว

ขอเชิญมาเที่ยวทับเบิกร่วมใจ

เพลงที่ 5 เพลงอำเภอน้ำหนาว (ประจำ
อำเภอน้ำหนาว)

อำเภอน้ำหนาว อุดมไปด้วยป่าเขาและสัตว์ป่า อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองเพชรบูรณ์พื้นที่ติดต่อกับจังหวัดเลยทางทิศเหนือและติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิทางทิศตะวันออกในเขตอำเภอกอนสาร ข้าวลีมฝั้ว เป็นข้าวภูเขา (ปลูกตามไหล่เขา ไม่แช่น้ำ) เมล็ดพันธุ์มาจากกลุ่มพี่น้องชาวเขาเผ่าม้ง มีคุณสมบัติค่อนข้างไปทางข้าวเจ้าและข้าวเหนียวผสมกัน รสอร่อยมาก ประการสำคัญ ข้าวลีมฝั้วเคยถูกคัดเลือกให้เป็นพันธุ์ข้าว 1 ใน 3 สายพันธุ์ที่ประกอบในพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญที่ผ่านมา ข้าวลีมฝั้ว เหมาะที่สุดที่จะนำมาเผาข้าวหลาม รสชาติดีมาก รอยตีนสัตว์ดีกดำบรรพ์ ประเภทไดโนเสาร์ ถูกค้นพบที่ผาหิน เขตอำเภอน้ำหนาว กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับถ้ำใหญ่น้ำหนาวและเลยดั้น (คือลำธารที่น้ำกัดเซาะแผ่นดินจนเป็นรู เป็นโพรงขวางทางน้ำ และทะลุหักมุม หลายทิศทาง) สร้างความงดงามให้กับหินที่จมอยู่ในน้ำให้สวยงามตระการตา จะเรียกช่องน้ำไหลนี้ว่า “เลยดั้น” ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลต่อสัตว์ป่าที่ยังคงใช้ชีวิต สืบลูก สืบหลานต่อกันมาในผืนป่าแห่งนี้ และด้วยคุณสมบัติของอำเภอน้ำหนาวดังกล่าว ชาวเขาจึงแต่งเพลง ประจำอำเภอ น้ำหนาวขึ้นเพื่อร้องเล่นกันสืบมา

5. เพลงอำเภอน้ำหนาว

น้ำหนาวถิ่นข้าวลีมฝั้ว

ไดโนเสาร์หลายตัวอยู่ทั่วถ้ำใหญ่

ข้างกระถิงฝูงลิงมากมาย เลยดั้นอยู่ใน
ธารน้ำใส

ข้าวหลามบั้งใหญ่สุขใจน้ำหนาว

เพลงที่ 6 เพลงอำเภอล่อมสัก (ประจำ
อำเภอล่อมสัก)

พ่อนแขบลาน เป็นการพ่อนในเทศกาลบุญบั้งไฟในช่วงเดือน 6 ของพี่น้องชาวหล่อม (หล่อมเก่า-หล่อมสัก) ชาวบ้านเรียกว่า “รำเสื่อแขบลาน” แขวงหรือแถบ คือความหมายเดียวกัน แขวงลาน (แถบลาน) คือการตัดใบลาน (พืชตระกูลปาล์ม ลักษณะมีใบเหมือนต้นตาล) ให้เป็นแถวยาวไปตามความยาวของใบลานกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร ย้อมสีเหลือง ตัดริมให้เป็นลวดลายเป็นรอยหยัก ตามแต่จะทำได้ นำมาเย็บติดกับตัวเสื่อสีดำหรือน้ำเงิน (เสื่อที่ออกรั้วออกมา ชาวบ้านเรียกเสื่องาน) ตกแต่งตัวเสื่อให้สวยงามทั้งตัวเสื่อและปลายแขนเสื่อ (เสื่อแขนยาว) ผ้าถุงใช้ชิ้นมุก (ผ้าพื้นเมืองทอมือ) ของพื้นบ้าน ศีรษะสวมผ้าแดง เย็บเหมือนหมวกหูกกระต่าย เปิดกระหม่อมข้างพ่อนสวมแว่นตาดำ บั้นเอวห้อยกระดิ่งคอว่านิ้วมือสวมเล็บที่ทำจากดอกไม้ไฟ ประดับไหมพรมหลากสี ทำท่าพ่อนรำไปตามจังหวะกลอง (กลองบั้ง) ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ดำเนินทำนองด้วยแคน ทำนองพื้นบ้านสำเนียงลาว ประกอบบทร้องที่ชาวบ้านเรียกว่า เข็งกาพย์ มีต้นเสียงและลูกคู่ร้อง เล่นกันอย่างสนุกสนาน โดยเบื้องต้นบทกลอน กล่าวถึงเจ้าพ่อผาแดง เจ้าพ่อมหศักดิ์ปู่ฟ้าตาไฟและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาอวยพรลูกหลาน ให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวไร่ชาวนาจะได้เพาะปลูก ทำการเกษตร มีผลผลิต

ที่ดี จากนั้นก็เป็นบทกลอน เกี่ยวกับการเกี่ยว พาราสี สัพยอกหยอกเอน สนุกสนานกันไปตาม ประสาชาวบ้าน

การเล่นแมงต๊อบเต่า (ชาวบ้านเรียก แมงขี้เต่า) คือการแสดงคล้ายลิเก เล่นเป็นเรื่องราว จักรๆ วงศ์ๆ มีฉากเหมือนม่านกัน ร้องรำ คำพูด บทสนทนาเป็นภาษาถิ่น ประกอบเครื่องดนตรี ตามแต่จะหาได้ ระนาดเอก ซอด้วง เครื่อง ประกอบจังหวะ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน การแต่ง กายคล้ายลิเกและละครผสมกันมีเครื่องสวมศีรษะ ทำแบบพื้นบ้าน ติดเลื่อม ประกอบลูกปัดตามแต่ จะหาได้ ร้องเล่นกันในชุมชนยามเทศกาล หรือ งานกำนัน ชาวหล่มสักเป็นคนเอาจริงเอาจัง ให้ ความร่วมมือในงานสังคมเป็นอย่างดี รักพี่รักน้อง รักพวกหมู่ อภัยต่อดี มีน้ำใจ จากการที่ข้าพเจ้า เคยเป็นวิทยากรร่วมกับวิทยากรลูกเสือชาวบ้าน ที่มาจาก อำเภอหล่มสัก จึงทำให้มีความคุ้นเคย ด้วยไมตรีอันดีต่อกัน การชมเชยในวงการลูกเสือ ชาวบ้าน คือการกล่าว เยล (yell ชมเชยให้กับกลุ่ม สมาชิก) พร้อมกับทำท่าทางประกอบที่สนุกสนาน และมักจะมีคำว่า “น่ารักจ๊กๆ” (น่ารักจริงๆ) อยู่ในการอบรมลูกเสือแทบทุกครั้ง ข้าพเจ้าจึงแต่งเพลง รำโทน ประจำอำเภอหล่มสัก ให้มีเนื้อหาสาระ ต่างๆ ดังที่กล่าวแล้ว

6. เพลงอำเภอหล่มสัก

หล่มสักน่ารักจริง ๆ ทั้งชายทั้งหญิงน่ารัก
จ๊ก ๆ

แบบลานแมงขี้เต่างามนัก (ซ้ำ)

น่ารักจ๊ก ๆ มันน่ารักจริง ๆ

เพลงที่ 7 เพลงอำเภอชนแดน (ประจำ อำเภอชนแดน)

อำเภอชนแดนอยู่ทางทิศตะวันตกของ ตัวเมืองเพชรบูรณ์และอยู่ทางทิศตะวันออกของ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ประชาชนส่วนใหญ่

ทำการเกษตร มีแหล่งเรียนรู้ทางด้านเศรษฐกิจ พอเพียงที่เทศบาลตำบลท่าข้าม มีมะขามสายพันธุ์ ต่างๆ มากมาย ที่บ้านโป่งตาเบา ตำบลชัยพุทรา เป็นแหล่งกำเนิดมะขามหวานพันธุ์ตาแป๊ะ (ประกายทอง) ตำบลชัยพุทรา มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม เป็นเขาสลับซับซ้อนเหมาะแก่การทำการเกษตร ปลูกไม้ยืนต้นและพืชผักล้มลุก ภูเขาหินปะการัง เป็นมรดกจังหวัดเพชรบูรณ์และขึ้นทะเบียนเป็น มรดกชาติเมื่อปี 2561 นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญ จนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ สนับสนุนงบประมาณสร้างบันไดขึ้นภูเขาหิน ปะการังให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชมภูเขาหิน ปะการังแห่งนี้ ผลพลอยได้จากนักท่องเที่ยว คือ ชาวบ้านได้นำผลผลิตทางการเกษตรและของ ที่ระลึกมาวางขายบริเวณทางเข้า และทางขึ้น ภูเขาหินปะการังด้วยมูลเหตุดังกล่าว ข้าพเจ้า จึงจินตนาการถึงหนุ่มสาวชาวบ้านที่ประกอบ สัมมาชีพในด้านการเกษตรแบบพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในด้าน การทำมาหากินด้วยความสุจริตและต่างคนต่างก็ มีความรักซึ่งกันและกันโดยมิได้เอ่ยปากบอกใคร ลักษณะเป็นคำร้องของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย พรรณานชีวิตของตนออกมาตามบทเพลง

7. เพลงอำเภอชนแดน

สาวชนแดน ยังไม่มีแฟนก็เลยเป็นสาว
(ซ้ำ)

ปลูกมะเขือมะกรูดมะนาว

ผักสวนครัวปลูกถั่วฝักยาว

ผัดแบ่งหน้าขาวเป็นสาวชนแดน

หนุ่มปะการังนอนละเมอเพื่อคลั่งบ้านอยู่
ยังตื่นเขา (ซ้ำ)

วิ่งฝึกงานหนังกานเบา แอบรักคนไว้ผม
ยาว

ผัดแบ่งหน้าขาวรักสาวชนแดน

เพลงที่ 8 เพลงอำเภอบึงสามพัน (ประจำอำเภอบึงสามพัน)

อำเภอบึงสามพัน มีงานแข่งเรือที่สนุกสนาน มีทุ่งทานตะวันที่นักท่องเที่ยวชอบแวะมาเยี่ยมชม ดุดตัมกับบรรยากาศแบบลูกทุ่ง อ่างเก็บน้ำอู่เรือก็เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในหน้าแล้ง บ้านหนองแจ้แต่เดิมจัดงานบุญบั้งไฟเมื่อย่างเข้าเดือนหก เป็นอำเภอยุคแรกๆ ที่มีงานบุญบั้งไฟเพราะประชาชนส่วนใหญ่พยายามมาจากภาคอีสาน ในตัวเมืองบึงสามพันหรือชาวบ้านเรียกว่าซบสมทอด มีเทศกาลงานวิ่งของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายจีน กลุ่มพ่อค้าประชาชนมักจะรวมตัวกัน จัดงานมีมหรสพมากมายทั้งจิว ลีเกดนตรี การละเล่น สื่อบันเทิงต่างๆ อย่างสนุกสนานที่บ้านลำตะคร้อ ตำบลกันจู้ อำเภอบึงสามพัน มีกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) มาตั้งบ้านเรือนสร้างหลักปักฐานและประพฤติปฏิบัติตน คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างดีงามเสมอมา ชาวบึงสามพันจะจัดงานไหว้หลวงพ่อบึงสามพันข้าพเจ้าจึงเรียงร้อยเรื่องราวให้สอดคล้องกันดังกล่าว

8. เพลงอำเภอบึงสามพัน

แข่งเรือที่บึงสามพัน ชมทานตะวันเร็นรีนไทยทรงดำสดชื่น เมื่อยามค่ำคืนที่บึงสามพันอู่เรือเป็นแหล่งรวมพล หน้ามลมมาเล่นน้ำกันงานบั้งไฟหนองแจ้ เรามีต้มแกงเอามาแบ่งปันสมทอดงานวิ่งสนุกดี ดนตรีลีเกประชัน มาไหว้หลวงพ่อที่บึงสามพัน (ซ้ำ)

เพลงที่ 9 เพลงอำเภอวังโป่ง (ประจำอำเภอวังโป่ง)

อำเภอวังโป่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเพชรบูรณ์ เขตติดต่อกับอำเภอนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก ติดต่อกับอำเภอชนแดนทาง

ทิศใต้ พื้นที่เป็นที่ราบสูงภูเขาสลับซับซ้อนเชื่อมโยงถึงเขาค้อทางทิศตะวันออก มีแหล่งโบราณวัตถุสมัยยุคหิน จากการขุดค้น พบลูกปัด กำไลขวาน โบราณสมัยยุคหิน จากสภาพสิ่งแวดล้อมสันนิษฐานว่ามีมนุษย์สมัยหิน (คนถ้ำ) อาศัยอยู่ ขวานหินที่พบเห็น มีแหล่งผลิตอยู่บนเทือกเขาค้อที่ทอดตัวไปทางทิศใต้ ซึ่งอยู่ในเขตบ้านโป่งตะแบ้ ตำบลซบพุทธา อำเภอชนแดน เป็นแหล่งผลิตขวานหินที่ยังคงค้นพบเศษซากในปัจจุบัน ธรรมชาติเป็นป่าเขา ลำเนาไพรสลับกับภูเขาสูงและน้ำตกส่งผลให้สิ่งแวดล้อมต่างๆ ยังบริสุทธิ์ ไม่มีคนไปบุกรุก ถ้าปากเสือถ้ำผาโค้งเป็นมรดกจังหวัดและมรดกชาติ ที่ อบต.วังโป่ง ให้ความดูแลเป็นอย่างดีและให้การสนับสนุนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมด้วยรถโดยสารแบบบ้านๆ ให้บริการในราคาที่ย่อมเยา เพลงรำโทนอำเภอวังโป่งจึงเกิดขึ้นโดยได้เค้าทำนองเพลงเด็กสมัยประถมศึกษาคือ ทำนองระบำชาวเกาะ

9. เพลงอำเภอวังโป่ง

คนถ้ำอยู่ที่วังโป่ง สายโยงลูกปัดกำไล
ป่าเขาบ้านเราสดใส (ซ้ำ)
น้ำตกมากมายไหล ซ่า ซ่า (ซ้ำ)

เพลงที่ 10 เพลงอำเภอหนองไผ่ (ประจำอำเภอหนองไผ่)

ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าไปดูลำตัดแม่บัวขาวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในงานมรดกโลกงาน “อยุธยาศยงฟ้า” ประมาณปี พ.ศ. 2530 ลำตัดร้องว่ากันด้วยความเผ็ดร้อนมีทำนองเพลงที่ฟังง่าย กลอนเพลงลักษณะ กลอนหัวเดียว ข้าพเจ้าประทับใจการแสดงลำตัดในครั้งนั้น และจำทำนองเพลงได้ดี จึงเอาทำนองเพลงเป็นหลัก แล้วดั่งสาระที่ดีของอำเภอหนองไผ่มาใส่ไว้ดังจะกล่าวต่อไปอำเภอหนองไผ่อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอ

เมืองเพชรบูรณ์ เขตทิศใต้ติดกับอำเภอบึงสามพัน มีวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย กล่าวคือกลุ่มทอผ้า กระจัดกระจายหลายกลุ่ม งานออกร้านด้านการเกษตรโดยเฉพาะมะม่วงหลากหลายสายพันธุ์ หนองไผ่จัดงานลีลาศทั้งชายและหญิงได้วาดลวดลายกันอย่างสนุกสนาน วัดเจดีย์ลอยมีงานวัดที่โด่งดังใครๆ รู้จักพระเกจิอาจารย์ หลวงพ่อแดง มรณภาพไปนานแล้ว ไม่น่าเบื่อ ผู้คนเลื่อมใสศรัทธากันมาก ต่างหลั่งไหลกันมาขอโชคลาภอยู่มิได้ขาดสาย ข้าพเจ้าได้ร้อยเรียงกิจกรรมสำคัญต่างๆ ของอำเภอหนองไผ่ ใส่นบพเพลง ซึ่งร้องแล้วสนุกสนาน ทำนองสั้นจำง่าย

10. เพลงอำเภอหนองไผ่

เชิญชิวจะสายใจ มาเที่ยวหนองไผ่ไม่ไกล
พี่น้อง

ผ้าทอตั้งหลายแห่ง

มะม่วงแก้มแดงหนองแขงเป็นกอง

มาลีลาศประจำปี ชุมชนเรามีของดีน่าลอง

งานวัดเจดีย์ลอย พี่แต่งตัวคอย ชะม้อย

ตามอง

หลวงพ่อแดงชื่อดังเสียด้วย (ข้า)

ขอพรร่ำรวย แหงหวยปิดทอง

เพลงที่ 11 เพลงอำเภอศรีเทพ (ประจำอำเภอศรีเทพ)

ความจริงแล้ว อำเภอศรีเทพ มีสิ่งต่างๆ ที่โดดเด่นอยู่มากมาย กล่าวคือ ประชาชนที่เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนาตะกวด อำเภอศรีเทพ การละเล่นนางควาย เพลงแห่นาค รำโทนชาวบ้าน วัดป่าสระแก้ว อาหารพืชผักพื้นบ้าน หมอยา

การรักษาโรคแบบโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เขาคลังไถ เขาคลังนอก ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมข้าพเจ้าจึงเล็งเห็นว่าเขียนเพลงนี้ ในที่สุดข้าพเจ้า ตัดสินใจชูเรื่องการตรวจราชการของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย คือ สมเด็จพระยาตราชองราชานุภาพ ที่เสด็จมณฑลพายัพ โดยมาเยี่ยมเมืองเพชรบูรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2447 สมเด็จพระยาตราชองราชานุภาพ ท่านมาเพชรบูรณ์โดยทางรถไฟ ลงที่เขตอำเภอบางมูลนาค แล้วจ้างลูกหาบแถวๆ นั้น ผ่านตะพานหิน ทับคล้อ ผ่านเขารัง เข้าเพชรบูรณ์ จากหนังสือความใช้เพชรบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2447 ขากลับท่านเดินทางเรือ ผ่านเมืองเพชรบูรณ์ นายม ท่าแดง ท่าด้วง วิเชียรบุรี และแฉะจอตที่ท่าบ้าน ปัจจุบันคือบ้านนาตะกวด ตำบลศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ลำน้ำป่าสักที่คดเคี้ยวขณะเดินทางผ่านมาด้วยความลำบาก ขณะเดียวกันนึกได้ว่า มีเมืองอภัยสาลี (เมืองศรีเทพ) ที่ปรากฏในเอกสารโบราณอยู่ในเส้นทางผ่านใกล้กับแม่น้ำป่าสัก ไม่เกินวิสัยที่จะแวะเยี่ยมชม พระองค์ท่านจึงจอดเรือที่บ้านท่าบ้านและสืบความจากชาวบ้านนาตะกวด จนพบความจริงคือเมืองโบราณศรีเทพอยู่ในที่รกร้างและด้วยเหตุนี้ จึงเป็นจุดที่ข้าพเจ้าแต่งบทเพลงประจำอำเภอศรีเทพขึ้น

11. เพลงอำเภอศรีเทพ

ท่าบ้านที่นาตะกวด ท่านทรงให้หยุด
เรือพาย (ข้า)

เมืองอภัยสาลี อยู่ในแผนที่จำได้

ศรีเทพสมใจ (ข้า) หมุดหมายกรมพระยา
ดำรงฯ

ภาพประกอบ 1: Q R CODE เพลงรำไท่นเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ
ที่มา: อังคณา จันทร์แสงศรี

ภาพประกอบ 2: รำไท่นเพชรบูรณ์กับการสืบทอด
ที่มา: มนชยา คลายโสภ

ภาพประกอบ 3: รำไท่นเพชรบูรณ์กับเครื่องดนตรีที่หลากหลาย
ที่มา: มนชยา คลายโสภ

ภาพประกอบ 4: รำไท่นเพชรบูรณ์กับโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต. ดงมูลเหล็ก
ที่มา: พิทักษ์ จันทร์จิระ

สรุปและอภิปรายผล

รำไท่นจังหวัดเพชรบูรณ์ในปัจจุบันพบว่า มีการเล่นรำไท่นที่อำเภอวิเชียรบุรี ชาวบ้านเรียกกันว่า “รำโจ่ง” เล่นในงานบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช รำไท่นตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มผู้สูงอายุยังเล่นกันในงานเทศกาลสงกรานต์และบุญวันเข้าพรรษา รำไท่น ตำบล ดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุเล่นกันในงานบุญแข่งเรือช่วงเทศกาลสารทเดือนสิบ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันจากแรงบันดาลใจของผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมล บุญเขต มุ่งหวังที่จะเผยแพร่จุดเด่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ในแต่ละอำเภอให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์และนักท่องเที่ยวได้รู้จักจังหวัดเพชรบูรณ์มากขึ้น โดยบทเพลงเหล่านี้มีคุณค่าบอกให้เห็นถึงสาระสำคัญในแต่ละอำเภอว่ามีจุดเด่นในเรื่องใด ซึ่งมีทั้งเหตุการณ์ วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร แหล่งท่องเที่ยววิถีกรรมสำคัญ ตลอดจนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในแง่มุมต่างๆ และยังมีสาระสำคัญที่หลากหลายของแต่ละอำเภอ บ่งบอกจุดเด่นของอำเภอนั้นๆ ง่ายต่อ

การทำความเข้าใจใน ทำนองเพลงสั้นๆ เนื้อหาที่หยิบยกจุดเด่นมาเป็นเพียงตัวอย่างของแต่ละอำเภอทำให้ ง่ายต่อการจดจำ สะดวกต่อการสื่อสาร ให้กับนักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ และ ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งการพัฒนากระบวนการผลิตผลทางการเกษตรส่งผลตรงต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องพัฒนาเพื่อความยั่งยืนสืบไป จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เพลง รำโทนทั้งหมดมี 11 เพลง ได้แก่

1. เพลงรำโทนเพชรบูรณ์
2. เพลงไถ่อย่างวิเชียรบุรี
3. เพลงรำวงเขาค้อ
4. เพลงอำเภอหล่มเก่า
5. เพลงอำเภอน้ำหนาว
6. เพลงอำเภอหล่มสัก
7. เพลงอำเภอชนแดน
8. เพลงอำเภอบึงสามพัน
9. เพลงอำเภอวังโป่ง
10. เพลงอำเภอหนองไผ่
11. เพลงอำเภอศรีเทพ

เอกสารอ้างอิง

- นุชนาฏ ดีเจริญ, อิงอร จุลทรัพย์, วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน, รัชดาพร สุดโต, ภูริตา เรื่องจิรายศ และอุบลวรรณ ไตอวยพร. (2561). มรดกวัฒนธรรม “รำโทน”. *วารสารอารยธรรมศึกษา ไชย - สาละวิน*, 9(1) 277 - 296.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ. (2537). *รำโทนศิลปะพื้นบ้าน*. (ม.ป.ท.)
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. (2543). *สมบัติเมืองเพชรบูรณ์ เล่ม 2*. โรงพิมพ์ธรรมสูตรพรินติ้ง
- เอนก นาวิกมูล. (2550). *เพลงนอกศตวรรษ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. มติชน.

ผู้ประพันธ์คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อเพลงรำโทนมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอซึ่งเนื้อเพลงแต่ละอำเภอ จะมีความแตกต่างกันออกไป บทเพลงสั้นกะทัดรัดเพื่อให้จำได้ง่ายแต่ละเพลงสามารถฝึกร้องจนติดปากได้ไม่ยากนักมีความเป็นเสน่ห์ในตัวเองฟังแล้วทำให้สามารถนึกภาพตามได้ตามคำร้องที่แต่งขึ้นมาซึ่งทำให้ผู้ฟังรับรู้และทราบว่าเป็นเพลงของอำเภอใด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเห็นว่าสามารถนำไปต่อยอดเป็นงานวิจัยทำรำโทนเพชรบูรณ์ในแต่ละเพลง เพื่อที่จะได้มีการจัดบันทึก รูปภาพ วิดีทัศน์ไว้เป็นข้อมูลในการศึกษาศิลปะการแสดงในท้องถิ่นสืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนอุดหนุนงานวิจัยที่บูรณาการตามศาสตร์พระราชาโดยงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ขอขอบคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ